

Kansen voor Noord-Holland Noord door aanleg haven in Alkmaar

- Positieve effecten mobiliteit**
 - Verbeteren doorstroming A9, ring Alkmaar en N242
 - Leegwaterbrug minder open
 - Havens langs kanaal versterken elkaar
- Stimulus regionale economie**
 - Nieuwe distributiesystemen in regio door op/overslag in haven met openbare kade
 - Stimulus regionale im- en export
 - Versterking vestigingsklimaat Energy Innovation Park
- Verduurzaming**
 - Ontwikkeling bestaande en nieuwe bedrijven in duurzame energie en circulaire economie
 - Gebruik duurzame energiesystemen
- Binnenstedelijke vernieuwing**
 - Bedrijven kunnen doorontwikkelen in passende omgeving
 - Nieuwe woningen en woon/werkmilieus in de stad

Uitgangspunten

Doelstellingen provincie en gemeente

- Efficiënte mobiliteit in gebruik, ruimte en energie.

Afspraken provincie en gemeente

- Verbeteren mobiliteit regio Alkmaar
- Aanpak stimuleren vervoer over water (modal shift)

Waarom De Boekelermeer?

- Knooppunt van wegen
- Centraal gelegen langs het kanaal
- Belangrijkste bedrijventerrein in de regio
- Bedrijven en haven versterken elkaar

Locaties: A9 Amsterdam, Zaanstad, N242 Heerhugowaard, N9 Den Helder, Leegwaterbrug.

Other labels: Weg naar water, ENERGY INNOVATION PARK, Binnenstedelijke vernieuwing.

Icons: Car, Truck, Ship, Wind turbine, Solar panel, Battery, Buildings, Bridge.

Logo: Gemeente ALKMAAR

Een nieuwe haven in Alkmaar voor een duurzaam, bereikbaar, leefbaar en innovatief Noord-Holland

Voor inwoners en bedrijven in de provincie is een efficiënt mobiliteitssysteem van groot belang. Efficiënt in gebruik, ruimte en energie. Voor provincie en gemeente begint dat met het optimaal benutten van bestaande infrastructuur. Voor het goederenvervoer is het een doeltreffende strategie om goederen te bundelen en hiermee de bezettingsgraad te verhogen en de kosten te drukken. Dit kan door het vervoer van de weg naar het water te verplaatsen (modal shift).

Een nieuwe haven in de regio Alkmaar is een essentiële succesfactor in deze strategie van bundeling en verplaatsing van goederenvervoer. Dat is een belangrijke ontwikkeling voor de verbetering van de mobiliteit in de regio. Dit levert grote opbrengsten op voor de economie, duurzaamheid en binnenstedelijke vernieuwing binnen en buiten de regio Alkmaar.



Het bestuur van de provincie wil zich volgens het coalitieakkoord sterk maken voor een duurzaam, bereikbaar, leefbaar en innovatief Noord-Holland. Deze vier thema's komen allemaal in dit initiatief voor de haven samen. In het kort: de vorm van vervoer over water is duurzamer dan over de weg, energie-innovatie en circulaire economie worden door de haven gestimuleerd, de regio wordt beter bereikbaar, de overlast rond wegen neemt af en binnenstedelijke bedrijfsterreinen maken plaats voor woningen en gemengde woon/werkmilieus.

De provincie Noord-Holland en de gemeente Alkmaar kunnen samen het vervoer over water actief stimuleren. De provincie vindt het belangrijk om in te zetten op behoud en uitbreiding van watergebonden logistieke bedrijventerreinen en laad- en loskades. Alkmaar heeft in De Boekelermeer ruimte voor een havenontwikkeling en wil daar graag gebruik van maken. Een nieuwe haven in Alkmaar aan het Noord-Hollands kanaal. Een haven met een openbare kade voor algemeen gebruik. Een haven waar schepen kunnen keren.

In dit magazine worden de kansen en voordelen van een nieuwe haven in De Boekelermeer besproken.

De Boekelermeer: strategische locatie voor nieuwe haven

Om gezamenlijk de provinciale en gemeentelijke doelstellingen te bereiken is een nieuwe havenfaciliteit op een strategische locatie noodzakelijk. Bedrijventerrein De Boekelermeer is om meerdere redenen de aangewezen plek: niet alleen ligt het bedrijventerrein aan het Noord-Hollands kanaal, het ligt ook op een knooppunt van wegen en er gebeurt veel op het bedrijventerrein waarin de haven en de bedrijven elkaar kunnen versterken. Bovendien ligt het centraal ten opzichte van de havens in Amsterdam, IJmuiden en Den Helder.



Locatie

De Boekelermeer is het belangrijkste grootschalige bedrijventerrein in de regio Alkmaar met een uitstekend vestigingsklimaat. Het terrein speelt een grote rol in het stimuleren van werkgelegenheid binnen en buiten de regio Alkmaar. Omdat het op een scharnierpunt ligt waar de A9 overgaat in het regionaal wegennet, is het de entree van de regio. Vanaf de ring Alkmaar is heel Noord-Holland Noord goed te bereiken. Met de aanleg van een haven wordt het knooppunt verrijkt met een nieuwe vorm van vervoer, namelijk over het water. Overladen is gemakkelijk en een logisch vervolg.

In het recente onderzoek Behoefteraming werklocaties Noord-Holland Noord van STEC* wordt geconstateerd dat er potentie is voor de binnenvaart en een binnenhaventerrein. Het aandeel goederenvervoer over water is met 3% nog gering. In vergelijkbare situaties elders in Nederland is dat juist aanmerkelijk hoger dan het Nederlandse gemiddelde (9%). Om die potentie te stimuleren moeten overheden hun beleid richten op intensivering van vervoer over water. De Boekelermeer wordt als de meest voor de hand liggende locatie gezien. STEC baseert zich op:

- Het onderzoek van Panteia, waarin de vaarwegen Alkmaar-Den Helder en Zaanstad-Alkmaar onder de vaarwegen met grootste potentie worden benoemd;
- Een onderzoek van het Kennisinstituut voor Mobiliteitsbeleid (KiM), waarin benoemd wordt dat de driehoek Hoorn-Alkmaar-Den Helder een witte vlek in het containervervoer over water in Nederland is en mogelijk voldoende kansen biedt voor de realisatie van een (binnenvaart)terminal;
- Het feit dat de provincie inzet op goederenvervoer over water en het actief stimuleren hiervan (ook opgenomen in het coalitieakkoord Duurzaam Doorpakken 2019-2023);
- Een onderzoek van RoyalHaskoningDHV waarin aangegeven wordt dat er kansen zijn om lading van de weg naar het water te halen, en waarbij Boekelermeer als één van de kansrijke locaties wordt benoemd.

De gemeente werkt binnen De Boekelermeer aan een toekomstbestendige robuuste infrastructuur gericht op alle modaliteiten. Dit houdt in een optimale aansluiting op het wegennet om voor- en natransport optimaal te kunnen bedienen. Maar ook ruimte om vraaggericht transport mogelijk te maken. De hele Boekelermeer is bijvoorbeeld vrijgegeven voor lange en zware vrachtwagens (LZV's).

Binnen De Boekelermeer werken we aan een mobiliteitssysteem dat gericht is op alle vormen van vervoer. Door de havenontwikkeling wordt het bedrijventerrein multimodaal ontsloten, over weg en water. Dat versterkt het terrein en maakt het klaar voor de Next Economy.

De havenontwikkeling betekent dat De Boekelermeer zich door de haven onderscheidt van de andere bedrijventerreinen in de regio Alkmaar en zich

nog duidelijker profileert als vestigingslocatie voor bedrijven in logistiek, handel, circulaire economie en duurzame energie. Die profilering is van belang voor de diversiteit van het totale aanbod aan werklocaties in de regio.



Wisselwerking haven en bedrijven

Haven en bedrijven (gevestigd en nieuw) versterken elkaar. Dat komt door de unieke kwaliteiten van De Boekelermeer. Vanwege de uitstekende ligging zijn er veel transportbedrijven, distributiecentra en groothandelsbedrijven met veel verkeersbewegingen in hun regionaal en zelfs landelijk verzorgingsgebied. Zij zijn voor hun activiteiten afhankelijk van goede ontsluitingen en transportmogelijkheden. De haven biedt nieuwe mogelijkheden. Bedrijven in de circulaire economie waar veel bulkvolumes in omgaan zijn sterk vertegenwoordigd. Aanvoer van grote volumes is ook van essentieel belang voor bedrijven in de energietransitie en innovatie. Die zijn er al en er zullen meer volgen (zie stimulans economie).

Het is het enige bedrijventerrein in de regio dat ruimte biedt aan bedrijven tot en met milieucategorie 5. Circulaire economie kenmerkt zich door hergebruik van producten en grondstoffen in plaats van het verbranden van afval. Deze ontwikkeling brengt een grotere ruimtebehoefte met zich mee in fysieke zin (grotere kavels), maar ook in planologische zin (hoge milieucategorie). De Boekelermeer heeft als één van de weinige bedrijventerreinen in de regio beide. Er is al een niet-openbare kade bij de HVC maar daar kan nu nog niet gekeerd worden. Een nieuwe haven met keermogelijkheid maakt dat straks wel mogelijk. Met alle voordelen van dien.



Positieve effecten regionale mobiliteit

De voordelen voor mobiliteit en economie grijpen voortdurend in elkaar en zijn dus bijna niet los te zien van elkaar. Toch wordt hier een onderscheid gemaakt om te proberen de uiteenlopende voordelen zo duidelijk mogelijk te beschrijven.

Minder files, betere doorstroming

De aanleg van een haven verlicht de verkeersdrukke op de A9 en de provinciale wegen en verbetert de doorstroming. Het Kennisinstituut voor Mobiliteitsbeleid verwacht dat de hoeveelheid verkeer op het hoofdwegennet na de flinke dip in 2020 vanwege corona in de volgende jaren weer zal groeien en in 2025 5% tot 10% boven het verkeersvolume van 2019 zal liggen. De drukte op de weg neemt weer toe net als het verlies aan reistijd. Het blijft daarom onverminderd van belang om het vrachtvervoer naar het water te verplaatsen.

Door de aanleg van een haven met een openbare functie is het niet alleen voor bedrijven die direct aan het water liggen, maar voor veel meer bedrijven mogelijk om hun vervoersstromen via het water te laten lopen. Goederen naar en vanuit de richtingen Zaanstad, Amsterdam, Schiphol, IJmuiden, Schagen en Den Helder kunnen in Alkmaar worden geladen en gelost. Dat biedt kansen om duurzame stadslogistiek binnen Alkmaar en de regio verder vorm te geven in de vorm van een overslaghub. Voor de bevoorrading van winkels in steden en dorpen kan het leiden tot het verdwijnen van grote vrachtwagens uit stad en dorp in ruil voor kleinere modellen. Dit draagt bij aan de leefbaarheid van de omgeving. Binnen Alkmaar zijn wij in gesprek met ondernemers om het thema stadslogistiek verder uit te werken.



Leeghwaterbrug

Deze brug is een essentiële schakel in de N242 voor de bereikbaarheid van de regio Alkmaar en het verdere gebied ten noorden daarvan. De verkeersproblemen door de afsluitingen voor de vernieuwing van de brug hebben dat zonneklaar aangetoond.

Schepen vanuit de richting Zaanstad die aan de kade van de Huisvuilcentrale in De Boekelermeer afmeren, kunnen op dit moment niet ter plaatse keren. Die schepen moeten de Leeghwaterbrug passeren om ten noorden daarvan te keren en nogmaals de brug passeren om naar het zuiden terug te varen. De brug gaat voor één kerend schip twee keer open. Twee keer staat het autoverkeer op de ring Alkmaar stil.

Bij een haven waar een schip van en naar Zaanstad kan keren doet dit probleem zich niet voor, omdat het schip de brug niet hoeft te passeren. Een haven met keermogelijkheid voor schepen voorkomt veel verstoringen van de doorstroming van het wegverkeer, hogere kosten voor bedrijven waarvan wagens stil staan en tijdverlies voor de nood- en hulpdiensten die niet verder kunnen.



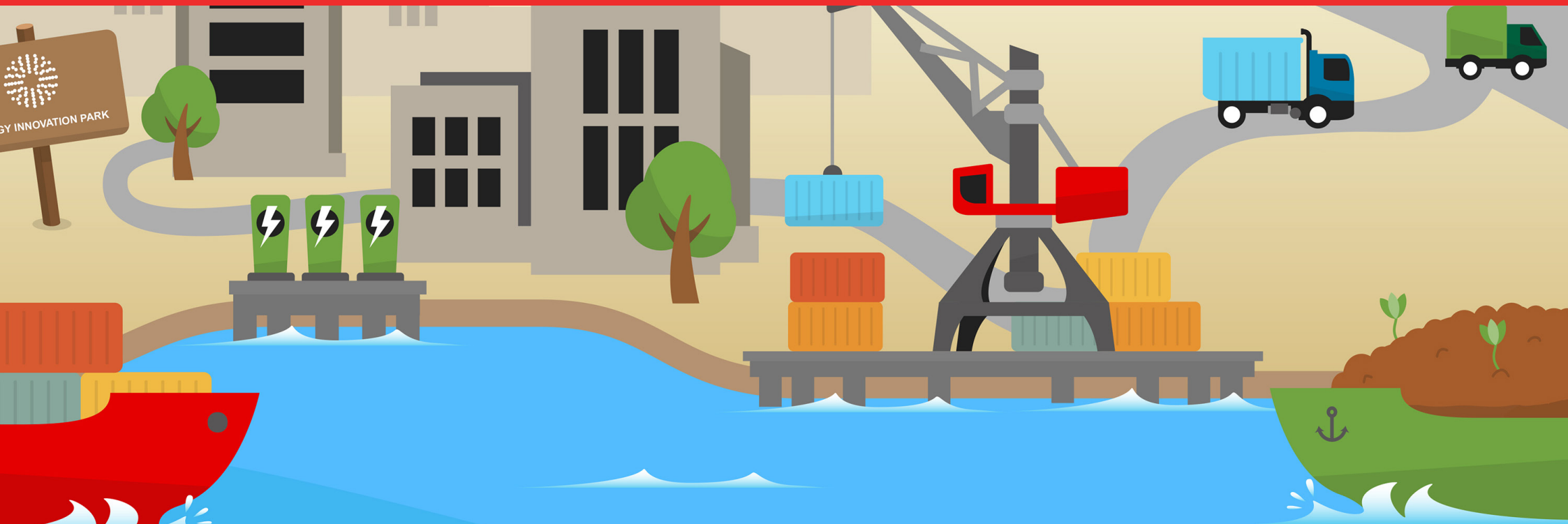
Keten van havens

Het Noord-Hollands kanaal loopt van Zaanstad tot Den Helder. Beide steden hebben een haven waar schepen op veel plaatsen kunnen afmeren. Bij Den Helder ligt de Kooyhaven die nog niet intensief wordt gebruikt. Een nieuwe haven in Alkmaar is een impuls voor het goederenvervoer over het hele kanaal omdat de haven bij Alkmaar de keten compleet maakt. Het vrachtverkeer over de weg neemt dan af. Deze impuls heeft wel een keerzijde: als het gaat groeien, zal de Leeghwaterbrug voor deze scheepvaart van en naar het noorden juist vaker open moeten gaan. De nadelen hiervan wegen niet op tegen de vermindering van het aantal brugopeningen voor kerende schepen.



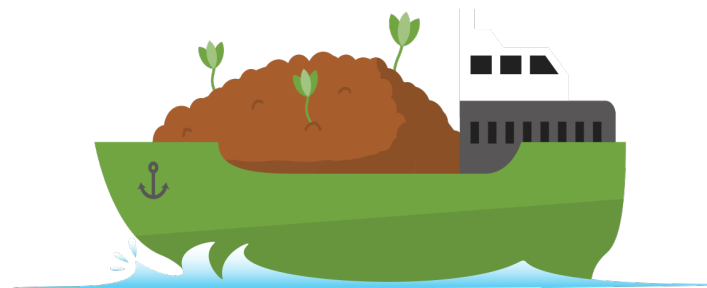
Stimulans economie binnen en buiten regio

Door de mogelijkheid van vervoer over water wordt het vestigingsklimaat versterkt. De haven trekt bedrijven aan die zich bezighouden met duurzaamheid en circulaire economie. Door een openbare kade te realiseren, bedient de haven een veel groter achterland dan wanneer bedrijven aan het water de kade alleen voor hun eigen doeleinden gebruiken.



Op- en overslag van goederen/circulaire ketens

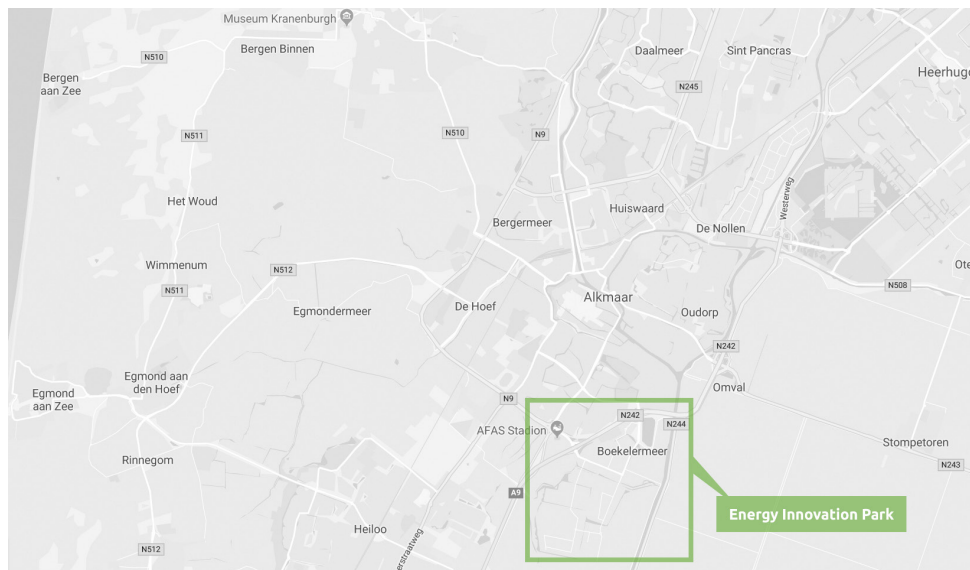
Grootschalige aanvoer van grondstoffen, halffabricaten en eindproducten wordt mogelijk voor bedrijven in de circulaire economie en in de energietransitie en energie-innovatie. Een haven kan zich ontwikkelen tot een cruciale schakel in de keten van hergebruik van uiteenlopende grondstoffen. Maar het trekt ook bedrijven aan die zich bezighouden met op- en overslag van bijvoorbeeld stukgoed en containers.



Nieuwe distributiesystemen

Vervoer over water met een haven met een openbare functie maakt nieuwe distributiesystemen in de regio mogelijk door schaalvergroting van de aan- en afvoer over water en afschaling naar wegverkeer tot in de haarvaten van stad, regio en heel Noord-Holland Noord. Hier kunnen regionale overslagcentra ontstaan en groeien. Niet alleen door de overstap van water naar weg en omgekeerd, maar ook van groot wegverkeer naar kleiner formaat. Bijvoorbeeld voor binnenstedelijke distributie.

In deze organisatie van goederenvervoer maken niet alleen bedrijven op De Boekelermeer direct of indirect van de haven gebruik. Ook bedrijven van binnen en buiten de regio kunnen hun goederen via het water laten aankomen en van daaruit vervoeren naar andere locaties. Dit stimuleert de import en export van de regio.



Versterking vestigingsklimaat Energy Innovation Park

Op bedrijventerrein De Boekelermeer zijn veel bedrijven gevestigd die met innovatieve ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid bijdragen aan verduurzaming en positieve uitvoering van het klimaatbeleid. Voor dit soort bedrijven is een havenfaciliteit essentieel. Bedrijventerrein De Boekelermeer huisvest onder andere het Energy Innovation Park, met INVESTA, SCW Systems, GP Groot, het NXT-tankstation en HVC. Ook het vestigingsklimaat van het Energy Innovation Park wordt door een haven versterkt. Uit het Stec rapport 'Toekomstbestendige en duurzame bedrijventerreinen' blijkt dat de Boekelermeer een excellente Next Economy potentie heeft. SCW Systems geniet landelijke bekendheid door het unieke proces van omzetting van biomassa in groen gas met behulp van kritisch water. Dit bedrijf wil grote hoeveelheden biomassa over water laten aanvoeren. Indien dit niet mogelijk blijkt, zullen bepaalde bedrijfsactiviteiten helaas elders (Eemshaven, Rotterdam) worden gerealiseerd. Een nieuw bedrijf als SCW Systems, internationaal innovatief in de ontwikkeling van het produceren van groen gas, is afhankelijk van aanvoer van grote hoeveelheden biomassa over water.

Groei in kennis

Het Energy Innovation Park biedt bedrijven die actief zijn op het gebied van groene en andere innovatieve energievormen de ruimte om te groeien. De kruisbestuiving tussen startende bedrijven, mkb-bedrijven en internationale spelers uit de energiebranche biedt allerlei synergievoordelen. Het Energy Innovation Park is daarmee de plek om innovatieve ideeën te testen met andere partijen en om te zetten in nieuwe toepassingen en producten. Uiteraard neemt hiermee ook de kennis en ervaring op het gebied van verduurzaming toe. Dit alles trekt hooggeschoolde werkgelegenheid aan, wat leidt tot een nauwere en stimulerende samenwerking tussen bedrijfsleven, onderwijs, R&D en overheden.





Stappen in duurzaamheid

Stappen in duurzaamheid zijn in De Boekelermeer nauw verbonden met de economische vooruitgang, omdat de economische impuls mede wordt gedragen door de ontwikkeling van de sterke duurzame sector op De Boekelermeer. Dat is hiervoor al uitgelegd maar kan niet genoeg worden benadrukt.



Uitstoot CO₂ bij vervoer over water lager dan via de weg

De kernkwaliteit van een haven is dat grote hoeveelheden goederen over water verplaatst kunnen worden. Een bedrijf kan in een schip veel meer lading kwijt dan in een vrachtauto. Aangezien het aanvoeren, opslaan, verwerken en distribueren van grondstoffen en halffabricaten vaak in grote volumes gaat, is vervoer over water dan ook de goedkoopste manier om grote hoeveelheden bulk te vervoeren. Door deze grote hoeveelheden heeft vervoer over water per vervoerde ton lading een lagere uitstoot van CO₂ dan vervoer over de weg.

Gebruik duurzame energiesystemen

In de ontdekkingsreis om het verkeer over te laten gaan naar duurzame energiesystemen (elektriciteit, LNG en waterstof) kan de gemeente onderzoeken of bij de haven een Clean energy hub kan komen. Daar kan ruimte voor worden vrijgehouden in, nabij of gekoppeld aan de openbare kade. Het is een concept waarin lokaal duurzame energie wordt geproduceerd, opgeslagen en toegepast. De Boekelermeer is een logische plek. De haven is een plaats waar verschillende vormen van vervoer bij elkaar komen. In De Boekelermeer wordt waterstof geproduceerd, bestaat in de directe omgeving van de havenlocatie al een LNG-vulpunt voor vrachtwagens en zijn er plannen voor een vulpunt voor waterstof. (Elders wil het bedrijf ook tankstations voor nieuwe duurzame energie realiseren.)



Mogelijkheden voor binnenstedelijke vernieuwing

De Boekelermeer fungeert in de regio Alkmaar als schuifruimte om bedrijven uit de binnenstad, waarvan een aantal met circulaire bedrijfsactiviteiten en vervoer over water, uit de Kanaalzone te verhuizen. Het verhuizen van deze bedrijven is om meerdere redenen noodzakelijk.



- Omdat bedrijven vaak klem zitten op hun binnenstedelijke locatie en daar niet kunnen groeien.
- Omdat bedrijven door hun hindercontouren andere ontwikkelingen in hun omgeving belemmeren.
- Omdat er een grote behoefte is aan binnenstedelijke ontwikkellocaties voor woningbouw.
- Omdat een deel van de bedrijven in de binnenstad aan het water is gelegen en hun werkzaamheden watergebonden zijn.



Een haven in de regio Alkmaar voorziet in ruimte om deze bedrijven te verplaatsen vanuit de binnenstad en daarmee binnenstedelijke ruimte te creëren voor de regionale woningbouwopgave. Zo maken watergebonden bedrijven ruimte voor woningbouw en gemengde woon/werkmilieus. Hierdoor kan de binnenstedelijke ontwikkeling in de Kanaalzone van Alkmaar gerealiseerd worden en komen er woningen en andere vormen van ondernemerschap op locaties die goed met het OV te bereiken zijn.

Daarnaast draagt een havenfaciliteit bij aan de woon-werkbalans voor de regio Alkmaar. Het zal zorgen voor extra werkgelegenheid in de regio. Met de onvermijdelijke ruimtelijke opgave aan woonruimten is een gelijke tred voor werkgelegenheid in de regio Alkmaar essentieel om de filedruk richting de Randstand niet verder te laten oplopen.

Bedrijven in de kanaalzone hebben intussen serieuze belangstelling getoond om naar De Boekelermeer en het havengebied te verhuizen.

Voorstel bijdrage provincie: wijziging investeringspakket verbetering mobiliteit regio Alkmaar



De provincie Noord-Holland en de gemeente Alkmaar kunnen dit samen voor elkaar krijgen. De havenontwikkeling kent een groot financieel tekort. De gemeente is initiatiefnemer, draagt de meeste kosten en de risico's. De provincie levert een aanzienlijke bijdrage door een herbestemming van middelen die reeds eerder ten gunste van de mobiliteit in de regio Alkmaar zijn gereserveerd.

In 2014 hebben de provincie Noord-Holland en de gemeente Alkmaar afspraken met elkaar gemaakt om de regionale bereikbaarheid rondom Alkmaar te bevorderen. Dit is vastgelegd in het Investeringspakket Regio Alkmaar (IPB). Het gaat om een pakket van maatregelen om de bereikbaarheid voor het wegverkeer te verbeteren. Een groot deel van die middelen is al ingezet. Een deel wacht nog op invulling.

Is het nog wel gewenst en effectief om bereikbaarheidsvraagstukken alleen door maatregelen voor wegverkeer op te lossen? Zijn er geen andere mogelijkheden die tot een maatschappelijk beter resultaat leiden? Daarom stelt de gemeente Alkmaar voor om het nog beschikbare deel van het budget grotendeels te besteden aan de aanleg van een haven, waarmee de regionale bereikbaarheid over water wordt bevorderd.

De gemeente heeft intussen de grond aangekocht die voor de havenontwikkeling nodig is. Met andere eigenaren in dat gebied is de gemeente nog in overleg. Over de vormgeving van de havenontwikkeling, de voorwaarden en de hoogte van de provinciale bijdrage is verder overleg tussen de Provincie Noord-Holland en de gemeente Alkmaar nodig.